

Claudia-Ileana SPINEANU

STILUL INDIRECT LIBER ÎN PROZA LUI VASILE VOICULESCU

nou

media
LUMEN
www.EdituraLumen.ro

Claudia- Ileana SPINEANU

**STILUL INDIRECT LIBER
ÎN PROZA LUI
VASILE VOICULESCU**

Iași, 2009

Lumen

Claudia- Ileana SPINEANU

Stilul indirect liber în proza lui Vasile Voiculescu

Editura Lumen este acreditată CNCSIS sub nr. 003.

www.edituralumen.ro, www.librariavirtuala.com

Redactor: Morariu Irina Maria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale:

Spineanu, Claudia- Ileana

Stilul indirect liber în proza lui Vasile Voiculescu

/ Claudia- Ileana SPINEANU

Bibliografie

-Editura Lumen, Iași, 2009

Pag. 108

ISBN- 978-973-166-132-2

821.135.1.09 Voiculescu,V.

929 Voiculescu,V.

Claudia- Ileana SPINEANU

**STILUL INDIRECT LIBER
ÎN PROZA LUI
VASILE VOICULESCU**

Lumen

Iași, 2009

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

CUPRINS:

SIGLE ȘI ABREVIERI.....	9
CAPITOLUL I. INTRODUCERE ÎN OPERA LUI VASILE VOICULESCU.....	11
1.1. Biografia: o cale de înțelegere a operei voiculesciene .	11
1.1.1. <i>Satul natal. Copilăria. Personaje memorabile.....</i>	<i>11</i>
1.1.2. <i>Natura și folclorul muntenesc.....</i>	<i>13</i>
1.1.3. <i>Tradiționalismul ca fatalitate a substratului.....</i>	<i>14</i>
1.1.4. <i>Scriitor și medic.....</i>	<i>16</i>
1.2. Poezia, proza, dramaturgia: un raport de continuitate și solidaritate	17
1.2.1. <i>Poezia.....</i>	<i>18</i>
1.2.2. <i>Proza.....</i>	<i>19</i>
1.2.3. <i>Dramaturgia.....</i>	<i>20</i>
1.2.4. <i>Continuitate și solidaritate stilistică</i>	<i>21</i>
1.3. Proza: tematică, structură, problematică	24
1.3.1. <i>Tematica prozei lui Vasile Voiculescu.....</i>	<i>24</i>
1.3.2. <i>Structuri caracteristice în proza lui Vasile Voiculescu</i>	<i>26</i>
1.3.3. <i>Înțelesurile prozei lui Vasile Voiculescu</i>	<i>28</i>

CAPITOLUL II. ABORDARE TEORETICĂ A STILULUI INDIRECT LIBER 31

2.1. Abordare teoretică a stilului indirect liber în comparație cu stilurile direct și indirect conjuncțional	31
2.1.1. <i>Stilul direct (SD)</i>	32
2.1.2. <i>Stilul indirect (SI)</i>	34
2.1.3. <i>Stilul indirect liber (SIL)</i>	35
2.2. Forme, funcții și valori expresive generale ale stilului indirect liber	37
2.2.1. <i>Forme ale stilului indirect liber</i>	37
2.2.2. <i>Subtipuri ale variantei de reproducere a stilului indirect liber</i>	38
2.2.3. <i>Valori expresive generale ale stilului indirect liber</i>	39
2.2.4. <i>Evitarea confuziei dintre stilul indirect liber și monologul interior</i>	39
2.2.5. <i>Evitarea confuziei dintre stilul indirect liber și stilul direct neintrodus</i>	42

CAPITOLUL III. STILUL INDIRECT LIBER ÎN NARAȚIUNILE VOICULESCIENE.....43

3.1. Reflecțiile personajelor.....	43
3.2. Reproducerea replicilor personajului	51
3.3. Comentariul colectiv	58
3.4. Comentariul autorului	61

CAPITOLUL IV. CARACTERIZARE SINTACTICĂ, LEXICALĂ ȘI INTONAȚIONALĂ A STILULUI INDIRECT LIBER ÎN NARAȚIUNILE LUI VASILE VOICULESCU63

4.1. Caracterizarea sintactică a SIL	63
4.1.1. Omiterea conjuncțiilor subordonatoare.....	63
4.1.2. Transformarea persoanei la pronume și la verb.....	65
4.1.3. Modurile și timpurile verbale utilizate în stilul indirect liber voiculescian	69
4.1.4. Interogativa indirectă liberă în proza lui Vasile Voiculescu.....	78
4.2. Caracteristici lexicale	79
4.2.1. Transformarea deicticelor.....	79
4.2.2. Păstrarea în stilul indirect liber voiculescian a unor indicii de oralitate.....	86
4.3. Caracteristici intonaționale	89
4.3.1. Interogația [?].....	89
4.3.2. Exclamația [!].....	94
4.3.3. Pauza [:].....	96
4.3.4. Suspensia [...]	98
CONCLUZII.....	101
BIBLIOGRAFIE.....	105
Izvoare	108

Pagin 1 sat goal inten ionat

SIGLE ȘI ABREVIERI

- DEX: *Dicționarul Explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- DTL: *Dicționar de termeni literari*, București, Editura Academiei, 1976.
- EA: Editura Academiei.
- ECR: Editura Cartea Românească.
- EDP: Editura Didactică și Pedagogică.
- EPL: Editura pentru Literatură.
- EȘE: Editura Științifică și Enciclopedică.
- FRAPLA: Fundația Regală pentru Literatură și Artă.
- IOP: V. Voiculescu, *Integrala operei poetice*, București, Editura Anastasia, 1999.
- IPL: V. Voiculescu, *Integrala prozei literare*, București, Editura Anastasia, 1998.
- IS: Dumitru Irimia, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom, 1999.
- ISOL: Ștefan Munteanu, *Introducere în stilistica operei literare*, Timișoara, Editura de Vest, 1995.
- NDEȘL: Oswald Ducrot, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, București, Editura Babel, 1996.

- PSAL: *Probleme de stil și artă literară*, București, EȘPLA, 1995.
- PLG: *Probleme de lingvistică generală*, II, București, EA, 1960.
- SD: Stil direct.
- SEP: Ștefan Munteanu, *Stil și expresivitate poetică*, București, Editura Științifică, 1972.
- SI: Stil indirect.
- SIL: Stil indirect liber.
- SDL: Stil direct legat.
- SFLR: Ion Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române*, Vol I. *Stil, stilistică, limbaj*, București, EA, 1973.
- SLS: *Studii de limbă și stil*, Timișoara, Editura Facla, 1973.
- SS: Tudor Vianu, *Studii de stilistică*, București, EDP, 1968.
- SSLRC: Dumitru Irimia, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, București, EȘE, 1986.

CAPITOLUL I

INTRODUCERE ÎN OPERA LUI VASILE VOICULESCU

1.1. Biografia: o cale de înțelegere a operei voiculesciene

1.1.1. Satul natal. Copilăria. Personaje memorabile

Biografia unui autor poate adeseori constitui un punct de plecare pentru cei care îi studiază opera. Uneori detectabile, alteori nu, datele oferite de viața lui socială și culturală reprezintă o posibilă prismă a unei interpretări adecvate. Acest mod de abordare a operei literare presupune rezerve față de ideea autonomiei absolute a textului artistic (considerat doar din perspectiva receptării și rupt de contextul în care a luat ființă). Când stilistica apelează la biografia autorului, ea se apropie, inevitabil, de istoria și critica literară. În cazul lui Vasile Voiculescu, biografia nu trebuie ignorată, întrucât ea constituie fondul profund al „imagnarului” său.

Pornind de la Pârscovul natal, sat de pe Valea Buzăului, ce găzduia într-o noapte de toamnă a anului 1884 (27 noiembrie, după actul de naștere) „ivirea în lumină” a unui mare pot, prozator și dramaturg român al secolului al XX-lea, vom regăsi numeroase corespondențe cu lumea satului imaginat în opera voiculesciană. Multe din personajele nuvelor, chiar personajul

romanului *Zabei orbul*, au corespondent în copilăria la care Voiculescu a făcut mereu apel de-a lungul întregii vieți. Satul natal, unde mitul se împletea încă la vremea copilăriei cu o realitate în alte părți în schimbare, a constituit întotdeauna un loc al recuperării energiei pierdute, al refacerii sufletești, un loc spre care gândurile autorului s-au îndreptat mereu într-un efort recuperator. Aici a căutat Voiculescu rămășițele unei societăți arhaice, de aici a putut începe „nenumăratele itinerare în spațiu, în istorie, în etnografie și folclor”¹, și tot aici a regăsit vrăjitori, solomonari și alte ființe vechi de a căror existență omul modern a uitat. Dintre personajele *imaginate*² după un tipar din copilărie, unul revine insistent în proza lui Voiculescu: Moș Neculai Floacă. Este vorba de un personaj pitoresc, aciuat pe lângă familia autorului, un om în ființa căruia se împletesc într-un mod original țăranul cu credințe și obiceiuri vechi, ca și insul care, fără să fi trecut prin școli, citise o sumedenie de cărți. Nu încapă nici o îndoială că Voiculescu „i-a chemat făptura din amintire”³ atunci când a scris nuvela *Iubire magică*. Onișor, țăranul păstrător al milenarei îndeletniciri de strângere a pulberii de aur din pâraiele și râurile de munte nu este altul decât Moș Neculai Floacă. Subtile și fine legături între personajul cunoscut odinioară și Zabei, eroul romanului amintit, pot fi detectate fără greutate, dincolo de aparențe. Ambele personaje caută mântuirea, absolvirea de un păcat săvârșit și pe care trebuie să îl ispășească însutit.

¹ Florentin Popescu, *Pe urmele lui V. Voiculescu*, București, Editura Sport-Turism, 1984, p.22.

² Pentru „realitatea artei” și felul în care datele lumii obiective se transformă în elemente ale imaginarului artistic, vezi Jan Mukařovsky, *Studii de estetică*, Traducere, prefață și note de Corneliu Barborică, București, Editura Univers, 1974.

³ Idem, *Ibidem*, p.38.

1.1.2. Natura și folclorul muntenesc

Nu numai personajele, dar și natura, lumea de la munte, cu multiplele ei înfățișări, precum și împărăția bălților sunt vizibile într-un strat mai profund al majorității povestirilor. În spațiul prozei lui V. Voiculescu realitatea se împletește cu povestea, cu mitul, investindu-se mereu, prin transpunerea ei în sfera valorii estetice, cu noi înțelesuri. Este o natură misterioasă, fascinantă, adăpostind întâmplări neobișnuite, „de dincolo de fire”. Ceea ce scăpa înțelegerii copilului Voiculescu, va fi reclădit, reconstruit, pentru a fi transferat celor care, moderni fiind, nu mai pot face legătura cu arhaicitatea, cu timpul primordial al tuturor începuturilor⁴.

Adevărata vocație a lui V. Voiculescu este poezia naturii. Înfiorarea în fața ei este autentică și profundă. Plecat din lumea satului de munte, poetul a rămas cu nostalgia naturii, iar restabilirea contactului cu aceasta, ca și cu folclorul, va fi realizată totdeauna cu voluptate.

Solidaritatea cu spiritul popular, o rațiune fermă a actului artistic, i-au întreținut vocația creatoare netulburată. Absorbirea folclorului, de preferință muntenesc, se explică prin aceea că Voiculescu crește direct din spiritualitatea populară, recunoscând-o de la început ca a sa: „Sunt născut la țară — mărturisește el cu mândrie — ceea ce socotesc că e cel mai mare noroc din viața

⁴ Cf. Cornel Ungureanu, *Proza românească de azi*, București, ECR, 1985, p.324.

mea...Trăiam o viață autentic rurală, ritmată de datine și străvechi obiceiuri”⁵.

Transfigurarea folclorului în scrieri deosebit de originale este, desigur, semnul livrescului, dar simpatia și înțelegerea se nasc din cunoașterea profundă a acestor surse inepuizabile.

1.1.3. Tradiționalismul ca fatalitate a substratului

Opera lui V. Voiculescu se naște dintr-o viziune panteistă asupra naturii în care omul trăiește pe deplin ordinea acesteia, se supune ritmurilor ei, o idealizează, iar când o pierde, se zbate dramatic să o regăsească.

Întoarcerea spre trecut este, de asemenea, frecventă în opera voiculesciană, însă ea nu trebuie confundată cu o viziune tradiționalistă în sensul doctrinar al termenului, definit ca „atașament de regulă necritic, excesiv, față de valorile trecutului, văzute global și în opoziție cu cele noi. În artă și în literatură *tradiționalism* semnifică negarea procedeelelor și a valorilor moderne”⁶.

Întrebat de Ion Valerian dacă este cu adevărat tradiționalist, Voiculescu a răspuns că tradiționalismul e o fatalitate, scriitorul fiind tradițional prin simpla forță de atracție a substratului⁷. Așadar, autorul nu și-a negat apartenența la o atare categorie, deși tradiționalismul programatic i-a repugnat: „Tradiționalismul se naște nu se face [...]. Cine s-a născut și-a crescut la țară, a prins de mic în urechi melodia duioasă a colindelor, a fost la clacă și a

⁵ Ion Valerian, *Cu scriitorii prin veac*, București, EDP, 1967, p.240.

⁶ *DTL*, p.144.

⁷ Cf. Cornel Ungureanu, *op. cit.*, p. 325.

ascultat cu ochii atenți basmele noastre, nu poate să fie altfel. Oricât s-ar amăgi, inconștientul e mai puternic decât rațiunea. Scriitorii nu se pot abate de la această regulă comună, dar de aici și până la o școală tradiționalistă mai va: sunt împotriva ei. [...] N-aș refuza inspirației mele un subiect cu caracter tradiționalist, dar nu înțeleg să abuzez”⁸.

Vorbind, în cazul lui Voiculescu, despre tradiționalism, surprindem două aspecte, două componente a căror înțelegere favorizează o încadrare justă a operei sale în contextul literaturii române.

Avem a face, pe de o parte, cu o *atitudine spirituală*, constantă în creația sa, și numai într-un plan secund cu un factor de solidaritate cu orientările literaturii tradiționaliste. Scriitorul s-a format în lumea satului din punct de vedere spiritual, sub influența culturii folclorice și într-o familie în care credința era o valoare absolută. Personalitatea sa a fost, astfel, structurată în jurul unei credințe statornice în valorile etice. Se poate afirma că prima parte a operei voiculesciene este tradiționalistă în chip spontan, firesc, fără vreo azeziune teoretică la programul sămănătorist sau poporanist.

⁸ Ion Valerian, *op. cit.*, p. 241.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editalumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

obligații O mare de fier a unei mase de fier este un magnet
 și are o putere de fier de magnet (oxizoloxid de fier) cu
 de o abajă pozitivă de fier și de o linie pozitivă.
 Aceste proprietăți sunt cauzate de un număr mare de
 bucăți de mineral de fier care pot fi și numite magnet
natural.

Poi atunci sau prin utilizarea unui magnet natural, care este un
 punct important în mod foarte mare fiindcă și în mod general
 are o abajă, care este astfel de un magnet artificial. Dacă
 găsim un magnet sau un magnet natural (un magnet natural)
 pozitiv de fier, atunci putem să-l luăm și să-l punem în
 același loc alături de un magnet, fiindcă este de fier, și când
 se unesc sunt tot mai puternic fier, și în acest timp
 un magnet sau un fier de polițier; astfel de o abajă, și
 după abajă și manifestă un mare număr de abajă magnetice,
 manifestă ca un magnet sau a abajă și un mare număr
 de (cauza neutral sau indiferent) și în linii de mare întin
 căte două poli și un mare axă magnetice.

Dacă atunci și un magnet natural de un fier de mineral după două
 și un fier, și care se poate pune pe o abajă pozitivă, și
 și un magnet și un magnet (cauza neutral sau indiferent) și în linii de mare întin
 și un magnet și un magnet (cauza neutral sau indiferent) și în linii de mare întin
 și un magnet și un magnet (cauza neutral sau indiferent) și în linii de mare întin

Conținutul acestui volum nu
 reprezintă în mod necesar
 punctul de vedere al Editurii
 Lumen sau al finanțatorilor

Publicat cu finanțarea:
NOU
LUMEN
 www.EdituraLumen.ro